

Vážení čtenáři,

z obálky čísla měl původně za rokem 2011 shlížet Pierot Eduarda Kohouta... Teď se z ní však ohlíží začínající literát tehdy nastupující a dnes odcházející generace šestatřicátníků... Přinejmenším tímto snímkem mladého Václava Havla a studií Lenky Jungmannové o genezi *Zahradní slavnosti* mu chceme vzdát poctu a doufáme, že se nám v budoucnu podaří připravit tematický blok o této osobnosti.

Havlovou vyzdvihovanou schopností bylo umění přivádět k dialogu často velmi rozdílné názorové i ideové aktéry, což zaznělo i na říjnové debatě o samizdatovém časopise O divadle – mj. jednom z posledních veřejných Havlových vystoupení. Specifická role tehdejšího periodika s širokým autorským okruhem byla dána dobou a hledat dnešní paralely nelze, nicméně i dnes zůstává jeden z hlavních cílů divadelního časopisu stejný: vytvářet kultivovaný prostor pro dialog o divadelní kultuře.

Před téměř dvěma roky jsem v editoriale prvního čísla roku 2010 psal o dvou „neduzích“ české teatrologie: o absenci pravidelného vědeckého života a nedostatku odborné polemiky. – Co se od té doby změnilo a kam jsme se posunuli v hledání dialogu v oboru, který se nachází ve fázi přeměny?

V roce 2011 proběhla z iniciativy Teatrologické společnosti dvě setkání vyprovokovaná neutěšenou situací teatrologického výzkumu na půdě vydavatele tohoto časopisu – Institutu umění – Divadelního ústavu. Z březnového setkání na pražské filozofické fakultě, které bylo co do účasti srovnatelné snad jen se založením Teatrologické společnosti v roce 1997, vzešly pracovní teze o stavu teatrologického výzkumu na půdě IDU a následná korespondence s úředníky MK ČR, která potvrdila problematičnost postavení humanitních věd v ČR. (Viz též materiály v Divadelní revue 22, 2011, n. 2, s. 170–180. K tématu píšou i Jiří Štefanides a Tatjana Lazorčáková v Theatraliích 14, 2011, č. 2, s. 222–227.) V listopadu 2011 se v Olomouci uskutečnilo setkání druhé, s názvem *Česká divadelní historiografie na rozcestí?*, kde se v široce započaté debatě pokračovalo. Opakovaně byl konstatován neuspokojivý stav institucionálního i finančního rámce výzkumu, ale pojmenovaly se i některé potíže, které debatu obracejí dovnitř oboru. Zřetelně se ukazuje, že na poli teatrologického výzkumu je v současném nejistém prostředí třeba výrazněji spojit síly a práci na výzkumných úkolech koordinovat. Je tu však i skrumáž otázek dalších. Jak se vyrovnat s narušenou generační kontinuitou oboru, v němž výrazně chybí generace čtyřicátníků-padesátníků? Vychovala si generace, která v devadesátých letech „opozděně“ zakládala Teatrologickou společnost dostatek žáků? Lze v tak malém oboru provozovat vědu a výuku odděleně? Jaký je stav a směřování výuky oboru? A abychom nezůstávali jen u divadelní historiografie (viz i název olomouckého setkání): Kam se poděla smysluplně rozvíjená a použitelná divadelní teorie? V jakém stavu je metodologická reflexe divadelní historiografie? Není třeba chápat výzkum divadla v širších souvislostech? Může obor z teoretického a metodologického hlediska něco nabídnout spřízněným humanitním oborům? A co si z nich bere? Je snad význam českého divadla menší než např. význam české literatury...? Jak se inspirováme institucemi a projekty zahraničními?

Ale i z „druhé“ strany. Jaký je vztah teatrologie k současnému divadlu? Jaký je vztah divadelníků k teatrologii? Jaká je společenská prestiž oboru? A jaké je jeho sebevědomí? Česká teatrologie se zjevně, byť pomalu a zajímavě, probírá z jedné fáze (porevoluční?) a pomalu hledá – ve ztížených podmínkách dnešní doby – své (nové?) obzory.

Jaké jsou tedy konkrétnější kroky, které z poslední debaty vzešly? Nutnost pravidelného setkávání v reprezentativním složení a pokračování v široce pojaté, kontinuální debatě o oboru; snaha o koordinaci výzkumu teatrologických pracovišť – v únoru 2012 se uskutečnil pracovní setkání na toto téma; a z dalších kroků je to např. návrh na vytvoření oborové databáze české teatrologie, která by představovala jakousi komunikačně-informační základnu.

A ještě k onomu druhému „neduhu“ – absenci odborné polemiky. Za poslední dva roky Divadelní revue publikovala téměř půl druhé stovky textů více než osmdesáti autorů. Za tu dobu jsme k nim obdrželi a otiskli jednu kratičkou věcnou poznámku...

Divadelní teorie v českých zemích je ohrožený druh (kolik vyšlo za poslední léta původních titulů, či alespoň článků, kolik překladů teoretické literatury, kolik bylo teoretických konferencí?). Přesto tu vyrostl nový vědní obor – scénologie –, kterému se dosud nikdo soustavně *zvenč* kriticky nevěnoval (Vladimír Just recenzoval první čísla časopisu *Disk* v *Divadelní revue* 2003, č. 4, s. 65–67). To je na pováženou. Kde jsou teoretici, kteří by byli schopní a ochotní o scénologii napsat? Rozhodli jsme se proto vzít věc z jiné strany a učinit „výkop“. Vybrali jsme šest titulů z četné knižní produkce okruhu autorů kolem *Disku*, zde z posledních dvou let, a sestavili jsme recenzní blok. Pro zachování širšího názorového spektra jsme na každý titul oslovili jiného autora. Výsledek si můžete přečíst v tematické části „pražská scénologie“.

Číslo otevírá volnější tematický okruh – „přístupy k divadlu“ – s již zmíněnou studií Lenky Jungmannové o genezi textu Havlovy *Zahradní slavnosti*. Autorka zde mimo jiné plasticky rekonstruuje podobu dobové debaty o umění a ideologii. Německý kolega Matthias Dreyer napsal studii o zkušenosti času v současném divadle a inspirativním způsobem téma ukazuje na rozboru inscenace antické tragédie režiséra Dimitera Gotscheffa. Německého prostředí se týká i třetí příspěvek – Markéta Polochová se vrací do první poloviny minulého století k počátkům divadelní vědy a jejímu spoluzakladateli Maxi Herrmannovi překladem studie „Prožívání divadelního prostoru“ a připomínkou jeho díla.

Různým diskusím a diskurzům se věnují také autoři tří esejů. Petra Ježková píše o podobách „dramaturgického“ dění v prostředí českého divadla konce 19. století, Pavel Drábek zevrubně recenzuje a glosuje úrodu titulů shakespearologické produkce z poslední doby, a jako zahraniční inspiraci k naší teatrologické debatě otiskujeme konferenční příspěvek Wojciecha Dudzika, v němž hovoří ze zajímavého pohledu o stavu a chápání oboru u našich severních sousedů.

K polské kultuře má blízko i pedagog, překladatel a teoretik Jan Roubal, s nímž připravili rozhovor David Drozd a Barbara Topolová. A jedna pěkná zpráva na závěr – velmi nás těší, že osobnosti, s nimiž jsme měli tu čest přinést vám rozhovory v předchozích dvou číslech, obdržely vysoká ocenění – Helena Albertová *Cenu Ministerstva kultury ČR* a Karel Kraus francouzský *Řád za zásluhy*.

Za redakci přeje vše dobré

Honza Petružela
šéfredaktor